

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

5. Qui Testamentum facere possint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

licet non pupillariter, quia exemplaris substitutio non dependet à patria potestate, ut pupillariter.

5. Reciproca, quæ & Brevisloqua dicitur, est, quando plures hæredes instituti sibi invicem substituantur, ut si testator dicat: *Cajum & Sempronium hæredes meos instituo, & eosdem invicem substituo*. Dicta proinde Reciproca, quasi reflexa in se, & Brevisloqua quod brevibus verbis fiat.

6. Compendiosa est quæ plures quoad diversa tempora continet substitutiones, ut si dicat testator: *Instituo filium meum heredem, & quando cumque deceaserit, substituo ei Cajum*. Unde distinguitur à Reciproca, quod illa contineat plures substitutiones quoad personas, pluresque similes substitutionum species continere possit; Compendiosa verò plures quoad tempora, respectu unius personæ & necessariò dissimiles, prout latius de his, & aliis discrimini-bus, videre licet *Cels. & DD. add. cap. Raynuius hoc tit.*

§. V.

Qui testamentum facere possint.

1. Prohibentur subjecti potestati alterius, filisfam, servis, Religiosis.
2. Quidam ob defectum animi vel corporis.
3. Quidam ob crimen.
4. Clericus de bonis patrimonialibus testari potest.
5. Item de iis bonis, quæ industria sua acquisiverit.
6. Quæque vivendo parcius congrua sustentationi subtraxit.
7. De bonis intuitu Ecclesiæ quasi testari nequit.
8. Quatenus & quibus donare ex iis bonis possit.
9. Modis de consuetudine Clericis passim permessa facultas testandi.

Videamus nunc, qui testamentum facere, & testes in testamento esse possint. Testari possunt omnes, qui non prohibentur, l. 4. *Qui testam. fac. possunt*. Prohibentur autem quidam, vel quia potestati alterius subjecti sunt ut filiusfamilias, extra castrensē & quasi castrensē peculium, etiam consentiente patre,

D. eod. quia vult Lex XII. Tab. ut qui testatur sit paterfamilias, & de re sua testetur. Et testamentorum iura per se firma esse oportet, non ex alieno pendere arbitrio, l. *illa instit. 32. D. De hered. instituen.* Ideoque non obstat, quod filiusfam. consentiente patre donare possit causâ mortis, quia, cum donatio talis magis sapiat naturam cuiusdam contractus, ac alterius pendere arbitrio potest.

Similiter Religiosi professi, *Ante Ingressi Cod. De sacros. Eccles. can. Quia ingredientibus, c. 1. seqq. xix. qu. 3.* nisi ex concessione summi Pont. Unde *Covar. de testam. ad c. 2. h. t. n. 17. & 18. & ibid. Boet. Eponem. n. 22. Navar. in Commentario 2. de Regularibus n. 58.*

2. Servi item, l. 16. 19. & 20. §. 7. *D. Qui testam. fac. poss.* Quin etiam de statu suo dubitantes vel errantes, l. 14. 15. *D. eod.* Capti ab hostibus, §. *ult. Quib. non est permittum fac. testam.*

Vel prohibentur propter defectum aliquem, eumque vel animi, ut impuberes, mente capti, furiosi, prodigi, quibus est interdicta bonorum administratio; vel corporis, ut surdi & muti à nativitate; item cæci, nisi certa aliqua observatione, quam præscripsit Justin. Imp. in l. *Hæc consultiissima Cod. hoc tit.*

3. Vel denique prohibentur propter crimen, ut si quis commiserit crimen aliquod, cui à Jure annexa sit poena, qua ipso facto, sit intertabilis, l. *Is cui 18. & l. Cum lege 26. D. eod.*

4. Præcipua hic difficultas est de Clericis beneficiatis. Et dubium non est, quin de bonis patrimonialibus & quasi patrimonialibus testamentum facere possint, c. 1. §. 4. c. *Quia nos 9. c. Relatum 12. hoc tit.* quemadmodum & donare ea possunt inter vivos pro arbitratu suo, vel reservare con sanguineis, & vivere ex bonis Ecclesiæ, quantum vis divites sint, cum nemo teneatur propriis militare stipendiis, c. *Cum secundum 14. sup. de prabendis, Præcius 2 p. c. 5. art. 4 n. 45, ne quidem Episcopus; qui tamen mensa victuque frugali, & suppellectili modesta uti debet. Concil. Trident. Sess. 25. c. 1. de reformat. servata ratione qualitaris, personæ, nobilitatis, gradus, & consuetudine loci: quandoque enim quod uni sufficere honestè potest, non sufficeret alteri, can. Clericum, junctâ Glos. in *V. necessitatem xx. qu. 1. Navar. de re dit. Eccles. qu. 1 n. 92.**

5. Pari modo testari Clericus potest de iis bo-

nis, quæ proprio labore personalique opera sibi comparaverit, etiam per eos actus, ad quos ipsum beneficium obligabat: ut si Curatus extra proventus sui beneficii aliquid lucretur, celebrando Missas, concionando, audiendo Confessiones, intersiendo Capellaniam, Vicariatus officio fungendo, administrando Sacramenta, quia taliter quæ sita æquiparantur patrimonialibus, de quibus liberè disponere Clericum posse, peius ac laicum de suis, dictum est antè ad d. Tit. De peculio Cleric. per can. Episcopi xii q. 1. can. Fixum ibid. q. 5, c. Quia nos q. hoc tit.

6. Idem dicendum de iis, quæ parcius vivendo ex proventibus sui beneficii congruè sustentationi subtraxerit. Navar. d. q. 1. n. 59. Et dixi supra ad d. Tit. De peculio Cleric. Quorum autem requiratur ad honestam sustentationem cujusque, cum non possit illud certâ regulâ determinari, relinquatur arbitrio conscientiam timorata, Pialec. d. loco n. 52. post Navar. d. loco q. 2. n. 20. Regulariter in beneficio modici valoris, ut ducatorum xxx. ultra victum nihil præsumitur superesse, & idè bona, quæ superiunt, censentur acquisita proprio labore, ut proinde de illis testari liceat.

7. Sed quæritur de bonis, quæ Clerici in iutu Ecclesiæ, cui serviunt, acquirunt, veluti de fructibus beneficiorum suorum, qui congruè sustentationi superfluent. Et dicendum, quod licet eorum sint domini, e. unico De Clericis non resident. in 6. Conc. Trid. Sess. 22. cap. 3. Et Sess. 24. cap. 12. De reformat. tamen Jure Pontificio ne quidem ad piam causam testari possint, c. 1. Et 2. Cum in officiis 7. & Quia nos q. c. Relatum 12. h. t. can. Episcopi xii q. 1. Adèd ut ne Pontifex quidem de redditibus sui Pontificatus testari consueverit, Pialec. d. loco n. 40. post Navar. d. q. 1. n. 27. Et 73. Ratio est, quia Jus Pontificium voluit bona ejusmodi non alia lege cedere Clericis, quam ut inde sibi necessaria perciperent, & post mortem beneficiati redirent ad Ecclesiam, d. c. 1. in fine, Et d. c. Cum in officiis in fine. Idq; ut averteret Ecclesiasticos ab accumulandis opibus, incitaretq; ad eas res invita liberaliter in pios usus expendendas. Et idèd Clericis donationem talium bonorum inter vivos ad pios usus permittit, can. Quod autem xx. q. 7. non autem testamenti factionem vel quasi, ad est, donationem causâ mortis. Nisi facultate

tem de iis testandi à Summo Pont. obtinerent, qui eam concedere potest, & de facto sæpe concedit, Pialec. d. loco in fine, ex Navar. & Staphilto, quos citat. Neq; locum habet hic regula: Quod licitum est inter vivos, licere etiam in ultima voluntate, arg. textus Instis. De lege Can. testanda: quia dominium fructuum beneficii post Clerici mortem ipso jure redit ad Ecclesiam, cui servivit, d. c. Cum in officiis in fine.

8. Possunt tamen Clerici, in ægrotudine constituti, ex fructibus beneficiorum suorum non testamentaria dispositione, sed per modum elemosinæ donare & erogare aliquid etiam amicis vel familiaribus suis, ratione obsequii aut beneficii, sibi vel Ecclesiæ præstiti; moderate tamen, c. Ad hæc 8. d. c. Relatum 12. h. t. & Gregorius Boet. Ep. imò & intuitu sanguinis consanguineis, si egeant, ad decentem eorum sustentationem, can. Non satis. can. Est probanda Distinctio. 86. consideratâ qualitate, quam tales acquirunt per promotionem ejus, qui donat, ad aliud beneficium vel dignitatem. Crescit enim Clerici promotione etiam consanguineorum dignitas; & in tali gradu non sufficeret eis ad decentem sustentationem, quod antea sufficere poterat, Pialec. d. loco n. 47. Attamen dari tantum non debet, quo augeantur & distendant, Conc. Trid. Sess. 25. c. 1. De reformat. Unde D. Ambrosius Officior. can. 3. Melius est, inquit, ut ipse tua subvenias, quibus pudor est ab alio sumptum deposcere, non tamen ut illi ditiores fieri velint ex eo, quod tu conferre potes in opibus.

9. At verò hodie generali ferè consuetudine receptum videmus, ut Clerici de fructibus beneficiorum suorum validè testentur, etiam ad profanos usus, ubicumque talis consuetudo legitime præscripta est, dummodò fines illius non transgrediantur, & congruentem portionem erogent in pauperes & pios usus. Ratio hujus, quia prohibitio, ne Clerici de talibus bonis testentur, non est juris divini, naturalis, aut gentis, sed tantum merè positivi, ut proinde contrariò jure positivo, nempe contraria consuetudine, tolli possit.

Nec potest dici, talem consuetudinem testandi, in profanos utique usus, tacitè improbari in d. c. Relatum: qui eadem alibi saltem ex parte videtur probari in c. Suscepti De elect. in 6. Vide Covarr. ad d. c. Cum in officiis. Boët. Eponè De jure provent. Ecclesiast. ad c. 1. n. 84. Et seq. Et ad 6. Re-

Relatum num 42. Lessius 2. De iure & iust. c. 19. iudicat. 4. à n 42.

Plane licet in *c. 1. h. t.* prohibeatur Episcopo testari de rebus intuitu Ecclesie quaesitis; & Paulus III. Prælatos adeo fecerit inhabiles, ut e locis quidem piis ultra decimam partem velin qui quocumque titulo velit, omnesque testandi contrarias concessionibus eo reducat, ut refert Pet. Mach in VII. *Decretal. lib. 2. tit. 14. c. 1.* tamen & S. Will-brordum, à quo initia nostræ fidei hæc ergo suscepit, testamentum sine ullius Pontificiæ facultatis mentione condidisse, & se nullius Episc. testamentum eo nomine, quod non habuerit facultatem testandi à summo Pont. in Belgio irritatum scire testatur Zypuz de iura Pont. no vo h. 2. n. 2. Vide Boet. Epocem ad d. c. 1. n. 104 & seqq.

§. VI.

Qui testes in testamento adhiberi possint.

1. Prohibetur mulier testis esse in testamento.
2. Non in codicillis, remissivè.
3. In testamento patris inter Liberos.
4. In testamento tamen ad piam causam rectè adhibetur.
5. Prohibetur & impubes, & servus, & c. item ipse hæres.
6. Non verò legatarii & fideicommissarii singula.
7. Denique prohibentur, quos leges intestabiles esse jubent.

Testes similiter in testamento adhiberi possunt, qui non prohibentur. Prohibetur autem in primis mulier: quæ quidem in iudicio dicere testimonium potest, non vero in testamento. *l. Qui in testamento 20. §. 6. D. Qui testam. fac. poss. & dixi sup. ad Tit. de testib. §. 2. n. 23.* non solum ob iudicii infirmitatem; sic enim à iudicio repellenda esset: sed quia iuris publici, à quo testamenti factio est, commotionem non habet. Præterea testamenta olim calæris comitiis fieri solebant, in quibus mulieres jus suffragii non habebant. Tum etiam propter fraudes, quæ facilius in testamentis, quam in iudiciis, etiam criminalibus, committi possunt. Unde verius viderit, Jure Canonico mulierem ne quidem in testamento, ad causas profanas condito, rectè adhiberi testem.

Jul. Clarus §. Testamentum qu. 55. n. 3.

2. An autem in codicillis testis esse possit dubitarum quoque fuit. verum supra ad *d. Tit. de testibus d. §. 2. num. 22.* respondi, id verius videri, ex quo non reperitur prohibitum, secundum *Gloss in l. fin. in V. cuique Cod. de codicillis.*

3. Docui ibidem, etiam in testamento patris inter liberos admitti testimonium mulieris, *Gloss. in l. Hac consultiissima §. ex imperfecto Cod. De testam. tit. 1.* ut & in testamento militis in acie testantis; quia in his remissa est solemnitas juris civilis, spectaturque solum jus gentium.

4. Sed quid de testamento ad pias causas? Communis opinio mulierem hic quoque admittere videtur, quia & in eo jus gentium spectetur, *c. Cum esses & c. Relatum 11. hoc tit.* Contra tamen urget, quod in *d. c. Relatum* exigantur duo legitimi testes, qualis non est mulier in testamento. Secundò, quod licet in *d. c. Relatum* derogetur solemnitati juris, quoad numerum testium, non tamen reperitur jus civile correctum, quoad habilitatem, ac proinde servandum sit, *l. Sansimus Cod. de appellat.* Tertio, quod mulier non possit esse testis in testamento, ob sexus fragilitatem; quæ ratio hic æque militat, atque in quo vis alio testamento. Quarto, quod si in testamento, in quo septem requiruntur testes, non possit cum aliis adhiberi (quo tamen casu numerus aliorum facile suppleverit ejus fragilitatem, *l. Si quis ex argentaria §. 1. D. de edendo*) multò minus in hoc testamento, in quo minor numerus requiritur.

Nec est par ratio testamenti patris inter liberos: quia ibi causa intestati fovet causam testati, *DD. in d. §. ex imperfecto*, Facit *textus in l. 1. Cod. de his qui sibi abscribunt in testam. in verbis*, Si cum testam. nunt scriptum non esset justus successor futurus esset.

6. Nec verum videtur in testamento ad piam causam solum attendi jus gentium, cum ultra numerum duorum testium requiratur etiam præsentia Parochi, quam non exigit jus gentium.

7. Secundo, prohibentur, impubes, servus furiosus, mutus, surdus, prodigus, cui bonis interdictum est; item hæres scriptus, & qui eadem vel testatori ratione patriæ potestatis conjunctus est, *§. in testibus 9. & §. seq. in fin.*